

Dkt. Mark Jennings, Mark, Hotuba ya 1, Utangulizi wa Kitabu cha Marko

© 2024 Mark Jennings na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Mark Jennings katika mafundisho yake kuhusu kitabu cha Injili ya Marko. Hii ni kipindi cha 1, Utangulizi wa Kitabu cha Marko.

Habari, jina langu ni Mark Jennings, na ninafurahi kuweza kuanza kipindi hiki kuhusu Injili ya Marko pamoja nawe tunapokiangalia.

Unaweza hata kugundua kwenye slaidi niliyonayo hapa juu kuna taswira ya kisanii ya Injili ya Marko. Kama unavyojua, kila Injili ina alama ya kitamaduni inayohusiana nayo, na kwa hivyo unapoangalia mchoro huu, utaona simba akinong'oneza sikioni mwa Marko anapoandika Injili yake. Na nadhani inavutia kwamba simba alichaguliwa kama ishara kwa sababu kuna picha nyingi wazi za kile kinachotokea katika Injili ya Marko.

Ninachotaka kufanya leo na hotuba hii ya kwanza ni kuanza kuweka uwanja, ikiwa utafanya hivyo. Nataka kuzungumzia kidogo kuhusu Injili ni nini, Injili si nini, kutusaidia kuelewa aina ya vitabu tutakavyoviangalia katika wiki kadhaa zijazo. Pia nataka kujadili suala la ukweli wa kihistoria wa Injili.

Kwa maneno mengine, kwa nini tunapaswa kuamini kwamba kile Marko anatuambia ni kweli na sahihi. Na kisha fikiria mambo ya utangulizi, baadhi ya mada ambazo tutaangalia katika Injili ya Marko, uandishi, na mazingira ya kihistoria. Anza tu kuweka hatua hiyo ili tunapoingia katika sura ya Marko 1 katika wakati wetu ujao pamoja, tutakuwa na msingi mzuri, angalau, wa wapi pa kuanzia.

Nina nukuu hapa kutoka kwa CS Lewis ambayo huwa naipata kuwa na taarifa nyingi kila wakati. Sifa ya kwanza ya kuhukumu kazi yoyote ya sanaa, kuanzia skrubu ya fundo hadi kanisa kuu, ni kujua ni nini, ilikusudiwa kufanya nini, na jinsi inavyokusudiwa kutumika. Na nadhani mahali pazuri kwetu kuanza mjadala wetu wa Injili ya Marko ni kuanza kufikiria tu kile tunachozungumzia.

Tunamaanisha nini tunapotumia neno Injili hapa? Vyanzo vyetu vikuu vya maelezo ya Yesu ni nani katika maisha yake ni Injili. Lakini ni zipi? Neno lenyewe linavutia. Sijui kama umewahi kuuliza kwa nini hata inaitwa Injili.

Lakini Injili inatokana na Kiingereza cha zamani, Godspell, tafsiri, ukitaka, ya neno la Kigiriki euangelion, ambalo kimsingi linamaanisha habari njema au habari njema. Kwa hivyo neno hili euangelion, ambalo ni neno linalotafsiriwa kama Godspell katika Kiingereza cha Kale na kisha Gospel katika Kiingereza cha leo, lilikuwa na wazo hili la

habari njema au habari njema. Na mara nyingi hutumika, neno hili euangelion , kutangaza ushindi mkubwa.

Tunaona uinjilisti huu ukitumiwa na watawala wa Kirumi walipokuwa wakiandamana kuzunguka vita walivyoshinda au ushindi uliotokea au wakati wa kutawazwa kwao kuwa mfalme. Wangekuwa na uinjilisti . Wangekuwa na tangazo la habari njema.

Tunaona hili vivyo hivyo katika Isaya. Unapoitazama Isaya 52, jinsi ilivyo mizuri juu ya milima miguu ya wale waletao habari njema. Hiyo ingekuwa euvangelion katika tafsiri ya Kigiriki ya Isaya.

Jinsi ilivyo mizuri juu ya milima miguu ya wale wanaoleta uinjilisti , wale wanaotangaza amani, wale wanaoleta habari njema, wale wanaotangaza wokovu, wale wanaouambia Sayuni, Mungu wako anatawala. Angalia katika Isaya kwamba tuna wazo hilo la utangazaji, kwamba Mungu wako anatawala. Tunaona hili katika Injili ya Marko tunapoangalia sura ya 1 wakati mwingine anapozungumzia Injili, mwanzo wa Injili.

Inahusishwa na tangazo kwamba ufalme wa Mungu umekuja. Walikuwepo kutubu na kuamini euangelion , habari njema kuhusu Yesu. Lakini baada ya muda, uelewa huu wa euangelion kama tangazo ulianza kubadilika, ukaanza kubadilika na kuwa aina ya lugha.

Ili tutakapofika kwenye matoleo haya yaliyoandikwa, Mathayo, Marko, Luka, na Yohana, tupate jina hili la Injili linalohusiana nao. Sababu ya Injili kuhusishwa nao labda ni kwa sababu ya Marko 1:1 na jinsi Marko anavyoanza kwa kutangaza kwamba anachofanya ni uinjilisti . Kwa hivyo wazo hili, aina hii ya Injili, ukitaka, ilianza kuchukua sura.

Kwa hivyo ni nini tunapozungumzia Injili? Naam, kuna sifa tofauti kwao ambazo nadhani tunahitaji kuzijua. Kwanza ni kwamba ni za kihistoria. Zinatenda kama historia.

Wanatumia mila. Wanatumia vyanzo vingine. Wanatumia mashahidi walioshuhudia.

Kama una nia yoyote, angalia mistari minne ya kwanza ya Injili ya Luka, kwa mfano, ambapo Luka anaelezea mbinu yake kama mwanahistoria, ukitaka. Pili, kama historia, zimewekwa katika muktadha wa kihistoria, Palestina ya karne ya kwanza. Zinatupa tarehe, maeneo.

Wanawasilisha taarifa. Kwa maneno mengine, mwandishi wa kila Injili anajionyesha kama anafanya jambo la kihistoria. Hawafanyi hadithi za kubuni.

Hii si hadithi za kubuni. Maandishi wanayofanya si hadithi za kubuni. Yanaonyesha matendo ya Yesu, maneno yake, kifo chake, ufufuo wake, madai yake, uthibitisho wake wa madai hayo kama kitu kilichotokea kwa wakati halisi.

Pia tunaona kwamba Injili hizi zina vipengele vya usimulizi . Kwa maneno mengine, si mkusanyiko wa misemo tu. Sio mkusanyiko wa maneno.

Ni hadithi. Sasa, elewa ninaposema hadithi, simaanishi hadithi za kubuni. Tayari tumebaini kwamba zinajionyesha kama za kihistoria, lakini ni masimulizi.

Kuna mpango kwao. Kuna wahusika walioanzishwa na kuambiwa mambo kuhusu wahusika. Kuna mgogoro.

Unaona mada zinazoendelea kupitia Injili. Kuna mitazamo, na kuna mazingira. Na kama hadithi zote, si kwamba hazina upendeleo.

Katika ulimwengu wetu wa karne ya 21, wakati mwingine tunaona upendeleo kama usio sahihi au usio sahihi. Acha nikuambie, Injili zina upendeleo sana. Zinaonyesha uelewa wao kuhusu Yesu ni nani.

Lakini kwa sababu tu wana upendeleo haimaanishi kuwa si kweli. Lakini wanajiwasilisha katika hadithi wanayoielezea. Wanachagua vipengele vya hadithi yao kwa makusudi sana ili kutuambia jambo fulani kuhusu Yesu ni nani.

Sasa, tunapofikiria hali ya jumla ya usomi kuhusu hadithi za kibiblia, kwa bahati mbaya, kile ambacho tumegundua ni kile ambacho nimeshiriki tu kwamba kuna sifa ya kihistoria kwao, sifa ya hadithi kwao, na kipengele cha kitheolojia kinachohusika katika haya yote, kwamba hali ya jumla ya mambo katika usomi wa kibiblia ingehoji baadhi ya yale niliyoyasema, hasa hoja ya kwanza kuhusu usahihi wa kihistoria. Na nadhani tunapoanza kujifunza kwetu kuhusu Marko, labda inafaa kwetu kuelewa kidogo hali ya mambo katika usomi wa kisasa wa kibiblia na kisha kuweza kuzungumza nao ili kujadili ukweli wa kihistoria wa Injili. Rudolph Bultmann, msomi wa Agano Jipya wa karne ya 20, aliandika, Kwa kweli nadhani kwamba hatuwezi kujua chochote kuhusu maisha na utu wa Yesu, kwa kuwa vyanzo vya Kikristo vya mapema havionyeshi kupendezwa na, au zaidi ya hayo, vipande vipande na mara nyingi hadithi.

Hali ya jumla ya mambo katika usomi wa kibiblia leo inaonekana kuwa hivi. Mbali na masuala ya kiinjili, inaonekana kwamba wasomi wengi wa kibiblia wanakataa wazo kwamba Yesu alikuwa zaidi ya mwanadamu. Wangesema Injili ya Marko si ya kuaminika kuhusu maelezo yake, bali ni matokeo ya mchakato mrefu wa kutunga hadithi za uongo.

Kwa maneno mengine, msemu unaousikia mara nyingi ni wazo hili la Yesu wa historia dhidi ya Kristo wa imani, kwamba Yesu wa historia ni vigumu kumfikia kwa sababu amefunikwa na Kristo wa imani. Kwa maneno mengine, kinachopatikana ni kile ambacho Wakristo katika kanisa la kwanza wamesema kuihusu. Unaweza kujiuliza hili lilitokeaje?

Haikuwa hivi kila wakati. Kwa muda mrefu zaidi, wasomi wa Agano Jipya na kanisa walishikilia ukweli wa kihistoria wa Injili, lakini kwa kupambazuka kwa Mwangaza, pamoja na ongezeko la msisitizo juu ya mantiki, wazo kwamba ikiwa kitu hakingeweza kurudiwa kwa busara, basi ilibidi kiwe na shaka, historia ya Injili ilianza kupingwa. Nataka kujadili hili kwa muda mfupi kabla hata hatujaingia kwenye Injili ya Marko kwa sababu falsafa ya mantiki huathiri jinsi tunavyosoma au jinsi mtu anavyosoma Injili.

Hatufikii Injili tukiwa na msimamo usioegemea upande wowote. Tunakuja na misimamo tofauti kulingana na imani yetu, kulingana na uelewa wetu wa jinsi mambo yalivyo, na kulingana na jinsi tulivyokabiliwa na hoja tofauti. Kwa mfano, wale wetu ambao tumesoma kazi tofauti kutoka karne ya 18 na 19, kile kinachoitwa jaribio la kwanza la Yesu wa kihistoria, wazo kuu hapo lilikuwa kwamba Yesu alikuwa mtu wa kawaida, mwalimu wa maadili aliyetangaza upendo na thamani isiyo na kikomo ya watu.

Huyu mara nyingi alielezewa kama Yesu mliberali. Kile ambacho kingetokea wakati wa jaribio hili la kwanza kilikuwa kujaribu kuelezea kile kilichokuwa kikiendelea katika Injili ili kiendane na wazo hili la Yesu lazima awe nani. Ungepata maelezo haya ya kimantiki ambayo hayana msingi kwa sababu miujiza haipaswi kuwa ya kweli kwa sababu miujiza inapingana na mawazo ya kimantiki.

Haziwezi kurudiwa. Hazina mantiki. Ungesikia mapendekezo fulani kama vile, Yesu hakutembea juu ya maji.

Alitembea ufukweni, lakini kulikuwa na ukungu miguuni mwake, na kwa hivyo ilionekana kama alitembea juu ya maji. Albert Schweitzer, alipoangalia tafiti nyingi hizi zilizokuwa zikitoka karne ya 18 na 19, aligundua kwamba tafiti hizi zote zilikuwa na kipengele kimoja cha kawaida: kwamba Yesu wa Nazareti alivikwa na theolojia ya kisasa katika vazi la kihistoria. Kwa maneno mengine, tafiti hizi zote zilionekana kuwasilisha Yesu wa kihistoria kwa njia ambayo ilionekana kama vile waandishi wenyewe walivyothamini.

Nadhani hiyo ni hadithi ya tahadhari kwa kila mmoja wetu tunapoingia katika Injili ya Marko ili kuwa na wasiwasi kila wakati kwamba tunachofanya tunaposoma Marko ni kujua Yesu ni nani na Marko anasema nini kuhusu Yesu na kupinga jaribu la kumfanya Yesu aonekane kama mimi au aonekane kama wewe. Baada ya jaribio hili linaloitwa jaribio la kwanza kujaribu kutumia Injili kama njia ya kuelezea Yesu alikuwa

nani kwa upande wa theolojia ya kiliberali inayolingana na karne ya 18 na 19, tuliingia katika karne ya 20 na ile inayoitwa jaribio la kutofanya kitu. Huyu ni Rudolf Bultmann na wengine, ambapo uchunguzi ukawa kwamba hakuna kitu kinachoweza kujulikana kuhusu Yesu wa kihistoria.

Shaka kali, kama ungependa. Sasa, ni lazima tuelewe kwamba haya yote yanatokana na kile kilichojulikana kama historia ya shule za kidini. Wazo la historia ya shule za kidini kimsingi ni hili: ukuaji wa kidini ni mageuzi.

Kwa maneno mengine, dini hukua kutoka kitu rahisi hadi kitu ngumu. Kwa hivyo, Yesu anaanza, kulingana na mfumo huu wa mawazo, kama mtu wa Kiyahudi, lakini mara tu kanisa lilipoenea katika duru za Wagiriki, likawa sasa Yesu huyu, Yesu rahisi wa Galilaya akajazwa na dhana za kipagani, hata kufikia hatua ya kimungu. Kwa hivyo, kulingana na msimamo huu wa kutotafuta, tunachokiona ni tunda tu la historia hii ya mbinu ya kidini ya kumjua Yesu ni nani.

Injili ya Marko haituonyeshi mengi kuhusu Yesu halisi bali kuhusu mchakato huu wa mageuko. Kwa maneno mengine, hatuna chochote halisi. Bultmann angesema hakuna kinachoweza kujulikana kuhusu Yesu halisi isipokuwa kwamba alikuwepo, alikuwa nabii wa aina fulani, na alitangaza ufalme wa Mungu.

Sasa, hii haikuwa hivyo kila wakati. Kungekuwa na kile kilichoitwa utafutaji mpya au wa pili kwa Yesu wa kihistoria. Hii ni takwimu katika miaka ya 50 hadi 70, kwa namna fulani katika mwitikio wa utafutaji huu wa kutokuwepo, wazo hili kwamba hakuna kitu kinachoweza kujulikana kumhusu Yesu, kwamba injili hazikutuambia chochote kumhusu Yesu.

Watu kama Kä semann na wengine walibishana kwamba injili zilipaswa kutuambia jambo fulani. Hata kama unakataa mambo ya ajabu, bado lazima kuwe na kitu ambacho kinaweza kupatikana kutoka kwa injili. Kisha baada ya hapo, sasa tuko katika kipindi kinachojulikana kama jitihada ya tatu, ambayo ni kuanzia miaka ya 80, 1980 hadi leo.

Hapa, msisitizo ulikuwa kwenye mbinu. Injili zilianza kuonekana zaidi kuhusu kile ambacho zingeweza kutuambia kuhusu Yesu ni nani. Ungepata maoni mbalimbali ambayo yangeangukia katika jaribio hili la tatu.

Maoni kutoka kwa makundi kama yale yanayojulikana kama Semina ya Yesu, ambayo ilikuwa na enzi yake mwishoni mwa karne ya 20, yangukuwa na mbinu yake maalum ya kile kinachoweza kueleweka kuhusu Yesu ni nani au la na yanaonekana kuwa ya kawaida zaidi leo kama NT Wright na wengine. Jambo la msingi hapa daima ni mbinu kwamba utafutaji wa Yesu wa kihistoria katika injili ni halali. Kuna matumaini.

Ilhali hoja ya kutofanya lolote ingesema kuna kukata tamaa, hoja ya tatu inasema kuna matumaini. Kitu kinaweza kujulikana. Inategemea tu mbinu yako.

Hapo ndipo ningeangukia pia. Nadhani injili zinatambia mengi kuhusu Yesu, Yesu ni nani, Yesu alikuwa nani. Swali la mbinu linakuwa, linahusu nini karne ya kwanza? Linahusu nini muktadha wa asili? Tunasoma na kuelewaje injili kwa njia ambayo wasomaji wake wa asili wangeielewa? Ni maswali gani tunayopaswa kuuliza? Hii ina maana kwamba, labda hivi sasa, kila mmoja wenu anauliza swali hili hili.

Kwa nini duniani nilitumia dakika chache zilizopita kuzungumza kuhusu njia tofauti za kuelewa Yesu anaweza kuwa nani kutoka kwa mtazamo wa kihistoria? Sababu ni rahisi kwanza, kwani nilitaka uone jinsi mchakato huu umetokea, haswa katika mawazo ya Magharibi. Jinsi tumetoka karne nyingi za uaminifu, ukweli wa kihistoria wa Injili ya Marko na injili zingine, hadi kile ambacho sasa ni shaka kubwa, au angalau shaka fulani.

Jinsi Ufunuo na mantiki zilivyoathiri usomi wa kibiblia. Pia, naamini tathmini ya mtu kuhusu Yesu wa kihistoria na ni kiasi gani mtu anaweza kujua inategemea mambo mengi. Tunakubali nini kama vyanzo? Ni vigezo na mbinu gani tunazotumia? Ni thamani gani tunayoipa injili? Katika dakika chache zijazo, nitazungumzia kuhusu uaminifu wa kihistoria wa injili.

Kiini cha kila moja ya maamuzi haya ambayo mtu hufanya kuhusu Marko na injili zingine bado ni swali hilo. Je, Yesu wetu anafanana na Yesu wa karne ya kwanza ya injili, au Yesu wetu anafanana na kitu cha karne ya 21? Nadhani kila wakati kuna haja ya kuwa na utawala jinsi tutakavyoikaribia Injili ya Marko. Bila shaka, mawazo mengine yanakuja katika uelewa wetu.

Ukikataa miujiza, basi utakataa kwamba Yesu ndiye aliyeifanya. Ukiamini miujiza inaweza kutokea, basi utaamini kwamba Yesu ndiye aliyeifanya. Ukikataa kuwepo kwa mapepo, basi utakataa kutoa pepo.

Ukiamini kwamba ulimwengu wa kiroho upo, basi huamini. Haiwezekani kusoma kama karatasi tupu. Bila shaka, kwangu mimi, sidhani kama tunapaswa.

Ninapokaribia Injili ya Marko, nitakuwa nikiisoma na kuitafsiri kupitia mfano wa imani, kupitia imani yangu mwenyewe katika Kristo ni nani. Haimaanishi kwamba ni lazima tuwe waaminifu. Lazima tuwe tayari kila wakati kutoa jibu kwa sababu na tumaini tulilionalo.

Sasa, kuhusu suala la uaminifu wa kihistoria. Nitachambua kidogo hapa. Kwa kutumia wazo hili la injili kama za kuaminika kwa ujumla, ni mambo gani tunayoyaona kutoka kwa injili zenyewe? Nilitoa maoni mapema kwamba injili ni za kihistoria, zinajionyesha kama za kihistoria.

Hakika, tunapoziangalia, zinajionyesha kama aina maalum sana ya maandishi ya kihistoria ya kale, sawa na kile tunachokiita bios, aina ya wasifu wa kale. Huu ungekuwa uwasilishaji wa kihistoria unaozingatia mhusika mkuu. Huu si aina isiyo ya kawaida katika ulimwengu wa kale.

Nadhani tunaweza kusema hakika kwamba injili zinamlenga Yesu. Ukitaka kuwa na zoezi la kufurahisha unaposoma Injili ya Marko, sisitiza sentensi ambazo hazimhusu Yesu, hazina Yesu kama mada, au si Yesu anayezungumza. Utakuwa na mara chache sana za kuangazia.

Kwa maneno mengine, karibu kila sentensi katika Marko inamhusu Yesu. Una vipande vidogo kuhusu Yohana Mbatizaji, lakini zaidi ya hayo, karibu kila mara inamhusu Yesu ni nani. Kwa hivyo, tukiangalia sifa za kihistoria, moja ya mambo tunayoona katika Injili ya Marko na injili zingine ni kwamba ushuhuda wa mashahidi unaonekana kuwa muhimu.

Kuna ushahidi thabiti kwamba waandishi wa injili walijiona kama walezi, kama wasambazaji wa hadithi ya Yesu. Hakika, katika Agano Jipya lote, ushuhuda wa mashahidi kuhusu Yesu ni nani unaungwa mkono na kuheshimiwa. Waandishi wa injili wanadai kuwa wanafanya historia, kama nilivyosema hapo awali.

Wanatoa mambo ambayo yangeweza kuthibitishwa, kama vile majina, mahali, tarehe, na kadhalika. Kiwango cha maelezo kinachojitokeza kinaonekana kudai kutaka kueleweka kama cha kihistoria. Haya si maelezo yasiyoeleweka bali ni michoro halisi.

Tatu, ushahidi wa uwasilishaji sahihi unaweza kuonekana. Tunaona hamu ya matukio na maneno kuokolewa, hata wakati matukio hayo yanaweza kuonekana kuwa si bora au maneno hayo yanaweza kuonekana kuwa magumu. Tunapokuwa na Yesu bila kujua jambo fulani, au wanafunzi wakionekana kama wa kuchosha, au hata mmoja wa wanafunzi kama msaliti, wakati kuna kukataliwa kwa nguvu kwa shujaa wa Yesu, haya yanapaswa kusikika ya kushangaza ikiwa tulidhani injili hazikuwa za kihistoria.

Kama haya yangekuwa ni mambo ya kubuni tu, huenda ukataka kuyapuuza maneno hayo. Huenda usingependa kuwasilisha mawazo hayo. Lakini Marko anayo, kama ilivyo kwa injili zingine.

Uhifadhi huu wa misemo migumu na matukio magumu ni sehemu ya toleo la kihistoria. Pia, na nadhani kitu ambacho hakitambuliwi sana kama inavyopaswa katika wazo hili ni kwamba hakuna mabishano ya kanisa la baadaye yanayopatikana katika hadithi za injili. Kwa maneno mengine, kama injili zingekuwa matokeo ya kanisa la baadaye, kama zingekuwa mageuko haya ya maendeleo, ungetarajia kuona

baadhi ya matukio yaliyokuwa yakijadiliwa na kubishaniwa katika kanisa la kwanza yakiingia katika injili ya Marko na injili zingine.

Hata baadhi ya mambo tunayoyaona katika Matendo hayaonekani katika Marko na injili zingine, sembuse mijadala ya kanisa ya karne ya 2 na 3. Inaonekana hata kwa undani zaidi, ukitaka, jambo la msingi ni kwamba injili zinaaminika kulingana na matukio na maneno yaliyorekodiwa. Hilo lingekuwa jambo ambalo hata mtu asiye na imani angelazimika kukubali kwa urahisi.

Sasa, bila shaka, unaweza kuwa unauliza kuhusu jambo hili. Je, hakuna utata? Je, hatuna utata kati ya injili? Ninawezaje kuamini ukweli wa kihistoria ikiwa inaonekana kwamba zinapingana? Bila shaka, ni swali zuri kuuliza, lakini swali la kawaida linahitaji kuwa: utata ni nini, na ni nini utaratibu wa kawaida wa kihistoria? Suala la utata ni moja ambalo tunarudia kila mara. Kwa kweli, utaona hata ukisoma injili kwamba wakati mwingine kunaonekana kuna mambo ambayo hayaendani.

Ukimtazama Marko na kumtazama Mathayo na kumtazama Luka, kuna mambo ambayo yanafanana sana mara moja, lakini mambo mengine yanayokufanya ukumbuke kichwa. Hilo halitaji hata tofauti kati ya Injili ya Yohana na Sinoptiki. Lakini tunapofikiria kuhusu mambo haya, je, ni utata? Nadhani tunahitaji kuwa wazi.

Injili si nakala. Sio kanda za video. Hiyo haikuwa njia ya kuandika historia ya kale.

Hakika, si njia ya uandishi wa historia ya kisasa. Tunapoanza kushughulikia suala hili la utata, tunahitaji kwanza kuanza kwa kutofautisha kati ya kile kinachoweza kuwa utata na kile ambacho ni desturi ya kawaida ya kihistoria. Ni nini ambacho kingeeleweka kwa urahisi basi, ikiwa utafanya hivyo, na msomaji na mpokeaji wa Injili ya Marko kama kinachofaa katika desturi ya kawaida ya kihistoria? Katika hali nyingi, kwa mfano, waandishi wa Injili, na Marko, hawatofautiani, watashiriki katika kufafanua.

Hilo si jambo la kawaida kihistoria. Kuna swali hili la abscissima verba dhidi ya abscissima vox, wazo likiwa abscissima maneno halisi, maneno halisi au sauti halisi. Kiwango katika historia ya kale hakikuwahi kuwa abscissima maneno halisi, lakini sikuzote ilikuwa sauti halisi.

Kwa maneno mengine, mwanahistoria alitarajiwa kuwasilisha kwa usahihi sauti ya wazungumzaji, hata kama marekebisho fulani yangetokea. Mtu hangeweza kamwe kuitengeneza kwa kitambaa kizima, kwa maneno mengine. Mfano dhahiri wa abscissima Kitenzi ni Marko 1534, wakati ambapo kwa kweli tuna Kiaramu cha Yesu.

Yesu msalabani anapolia kwa Kiaramu, tunapata Kiaramu cha hilo. Tunapata maneno halisi. Ninataja hilo kwa sababu mbili.

Mtu anajua kwamba Injili ya Marko iliandikwa kwa Kigiriki, katika aina ya Kigiriki inayoitwa Koine Kigiriki. Maneno ya Yesu, kama Yesu, kama tunavyoamini, alizungumza Kiaramu, ambayo ingekuwa ndiyo lugha aliyokulia na kuishi ndani yake, basi kwa ufafanuzi, kila kitu alichosema, kwa sehemu kubwa, kilipaswa kutafsiriwa kwa Kigiriki cha Koine . Wakati wowote, wale ambao mmefanya kazi katika lugha, mnajua hili: wakati wowote mnapotafsiri kutoka lugha moja hadi nyingine, kuna kitendo cha kutafsiri.

Kuna tafsiri inayotokea na kutokea. Kuna maamuzi ambayo yanapaswa kufanywa. Unaweza kusema kitu kile kile kwa njia tofauti.

Tunapata abscissima kwa maneno mengine katika Marko 15:34 na tutakapofika huko, nitatoa hoja ya kwa nini nadhani tunapata abscissima verba . Huu ndio mwanzo wa Eloi Eloi wa Mungu wangu, Mungu wangu, kwa nini umeniacha? Eloi Eloi ndivyo inavyoanza kwa Kiaramu.

Mara nyingi husemwa tunapata Kiaramu hapo kwa sababu ya jinsi kauli hiyo ilivyo na nguvu. Bila shaka, sitakataa nguvu ya kauli hiyo, lakini pia kuna kauli zingine zenye nguvu katika Injili ya Marko. Kilichokuwa cha kuvutia, nadhani hii inazungumzia jinsi Marko alivyo mwandishi.

Ukiangalia Marko 15:34, angalia uone kitakachotokea baada ya hapo. Wale walio karibu na Yesu wanaanza kusema nini? Wanaanza kusema anamwita Eliya. Naam, tusipoelewa Kiaramu, Eloi Eloi , ambayo iko kinywani mwa mtu msalabani ambaye amechafuka na amechoka na kutokwa na jasho, inaweza kusikika kama Eliya.

Kama hatuna Kiaramu, abscissima Kwa maneno mengine, tutachanganyikiwa kabisa. Kwa nini wanafikiri anamwita Eliya? Kwa hivyo tunapata abscissima Lakini mara nyingi Marko, kama waandishi wengine wa kale watakvofanya, atatoa sauti ya abscissima , sauti halisi.

Na nadhani hili ni muhimu kwetu kulifikiria kwa sababu tukirudi kwenye wazo hili kwamba Injili si historia tu, bali ni masimulizi. Hili pia linaanza kuzungumzia nafasi ya Marko kama mwandishi. Marko, naamini, aliongozwa na Roho Mtakatifu, mtafsiri mwenye mamlaka wa matukio ya Yesu na maisha yake.

Hakuonyesha tu matukio halisi na misemo halisi bali pia tafsiri zake, na tafsiri hiyo ni kweli. Na kwa hivyo, tunaona chaguzi zikifanywa na Marko kama mwandishi. Marko hufanya uchaguzi kuhusu kile atakachoweza na kuacha.

Na wakati mwingine, chaguo hizi, ambazo zingekuwa desturi za kawaida za kihistoria, zinaweza kuchanganyikiwa kama utata. Ikiwa mwandishi mmoja atataja watu kadhaa na mwandishi mwingine atataja mmoja au wawili tu, je, hiyo ni utata, au hiyo

inawakilisha chaguo? Kuna kuchagua na kuacha. Waandishi wa Injili hawakutoa tu kila kitu walichokijua.

Walifanya maamuzi kuhusu kile walichotaka kuwasilisha, na Marko pia alifanya hivyo. Kwa mfano, tunapoangalia kile Marko anachofanya, tunaweza kulinganisha kauli za Marko kuhusu Yesu msalabani na kauli za waandishi wengine wa Injili wakati Yesu akiwa msalabani. Maneno haya saba ya Yesu, huenda umeyasikia yakirejelewa, ni kauli nzuri ambazo Yesu hutoa anapokuwa msalabani.

Cha kufurahisha ni kwamba, kauli hizi saba zinazosemwa, zote hazipo katika Injili moja. Zimeenea kote. Je, ni kwa sababu waandishi binafsi hawakujua kwamba Yesu alisema baadhi ya mambo haya ya ajabu? Je, hawakujua kwamba Yesu alisema, Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha? Au mwandishi mmoja hakujua kwamba Yesu alisema, Wasamehe kwa maana hawajui wanachofanya.

Au hawakujua kuhusu utangulizi wa uhusiano mpya ambao Mariamu na Yohana wangekuwa nao? Au ni kwa sababu walifanya uchaguzi kuhusu kile walichotaka kuwa nacho katika kusimulia hadithi yao, kuhusu kile walichotaka katika kilele hicho kiwe sehemu ya mada waliyokuwa wakielekeza? Tena, hili ni swali la kama ni utata au ni desturi ya kawaida ya kihistoria. Mambo kadhaa ningependa kutaja kabla hatujaangalia baadhi ya Marko mwenyewe. Mojawapo ni wazo hili la akraah . Akraah ni mbinu hii ya balagha katika ulimwengu wa kale wa kuchambua.

Kwa hivyo, namaanisha kuchukua kitu kikubwa zaidi, kuchukua hadithi kubwa zaidi au hotuba kubwa zaidi au tukio kubwa zaidi, na kukielezea hadi kitu kidogo lakini bado kinashikilia kiini. Kwa hivyo, kwa mfano, tutawaona waandishi wa injili, kama wanahistoria wote wa kale, wakirahisisha kitu au kukiweka katika umbo au kifurushi ambacho kinaweza kuwasilisha kile wanachotaka kuisitiza au kukumbukwa kwa urahisi au kuwasilishwa. Waandishi tofauti wanaweza kuchagua kufanya mambo tofauti kuhusu jinsi wanavyoweza kufanya akraah .

Pia, kwa waandishi wa injili, kama wanahistoria wa kale, hasa wale wanaoandika katika wasifu wa kale, mpangilio wa matukio haukuwa muhimu kila wakati. Sasa, hilo linaonekana kuwa la ajabu kwetu kwa sababu usahihi wa mpangilio wa tukio ni jambo ambalo ni muhimu kila wakati katika mawazo yetu ya matukio. Lakini unajua, nilikuwa nikisoma kitabu siku nyingine, wasifu wa kihistoria, na kulikuwa na kumbukumbu nyingi za nyuma ambazo zilikuwa zikitokea au kuanzisha mada zilizowekwa.

Kwa hivyo, hata baadhi ya wasifu wa kisasa huwa haufuati mpangilio wa matukio kila wakati. Lakini hii ilikuwa kweli hasa kwa waandishi wa historia wa kale na waandishi wa wasifu wa kale; wangeweza kuwa na chaguo fulani kuhusu jinsi walivyopanga matukio fulani. Tena, bila kuiga muundo mzima.

Tukio hilo lilihitaji kutokea. Kulikuwa na dhana ya usahihi wa kihistoria. Lakini ungeweza kuweka tukio hilo katika mpangilio, labda kulingana na hali halisi, ikiwa ungetaka.

Kwa mfano, fikiria Injili ya Mathayo. Mifano katika Mathayo hupangwa katika sura moja. Sasa, nina uhakika kabisa kwamba Yesu alizungumza kwa mifano katika huduma yake yote, lakini Mathayo anaisema kweli katika sura moja.

Kuna mpangilio unaoweza kutokea. Mojawapo ya mifano mizuri ya Marko kufanya baadhi ya mpangilio huu, ukitaka, na tutaona hili likiendelea katika kutazama Injili yake, ni kile kinachoitwa Markin Sandwich. Tutazungumzia mengi kuhusu hili.

Ni mbinu ya balagha. Sandwichi ya Markin ni rahisi sana. Mark anaanza hadithi.

Tutauita mkate. Anaanza hadithi. Kabla hajamaliza hadithi hiyo, anaingiza nyama, ukitaka, hadithi ya pili.

Anakamilisha hadithi hiyo ya pili na kisha anaendeleza ile ya kwanza, kipande cha chini cha mkate. Kwa hivyo, unaona kifaa hiki cha balagha, Sandwich hii ya Markin, ambapo Mark ataanzisha tukio, kuingiza akizungumzia tukio jipya, kuzungumzia kabisa tukio hilo, na kisha kukamilisha tukio la kwanza. Sasa, ni kifaa cha balagha.

Mojawapo ya mambo yanayomruhusu Marko kufanya ni kuwasilisha mambo mawili tofauti na kuyafanya yatafsiriane. Mara nyingi, aina ya nyama hutoa aina fulani ya maana kwa tukio la kwanza. Inakuwa wazi tunapoangalia haya; utaona kwamba matukio haya mawili si lazima yawe katika mpangilio wa matukio, lakini kuna mbinu ya balagha ambayo imetokea.

Yote haya ni kuanza kutuweka sawa. Nadhani tunapomtazama Mark, tunaangalia mambo mawili. Kwanza, tunamtazama Mark akifanya kazi ya kihistoria.

Tunamtazama Marko akiigiza kama mwanahistoria wa kale. Tunamtazama Marko akitusimulia hadithi kuhusu Yesu ni nani. Tunamtazama kama mtu anayechagua, anayeacha, na anayejumuisha.

Na kwa hivyo, hoja yangu, nadhani, ni hii. Tunapozungumzia kuhusu utata, mara nyingi tunafanya hivyo bila kufikiria kuhusu muktadha wa kale au aina tunazoshughulikia. Tunaauliza maswali ambayo yanaeleweka, labda, katika muktadha wetu lakini hayatakuwa na maana katika muktadha wa kihistoria wa kale.

Tunasahau kwamba Marko ni mwandishi anayefanya chaguzi, kama Mathayo, Luka, na Yohana wanavyofanya. Chaguo hizi hazikanushi ukweli wa kihistoria wa kile wanachosema bali zinaonyesha uzuri wa hadithi wanayowasilisha. Kwa hivyo, hebu tuzungumzie kidogo kuhusu Injili ya Marko.

Marko ana alama kubwa katika Agano Jipya. Wengi, kama mimi, wanaamini kwamba Mathayo na Luka walitumia Injili ya Marko katika maandishi yao. Hilo pekee linaonyesha alama ambayo Marko angekuwa nayo, mapema na kisha inaendelea leo.

Tunaona nini katika Injili ya Marko? Naam, mtindo wake wa fasihi ni wa kasi sana. Kuna mwendo wa Injili ya Marko. Ni simulizi linalogusa moyo kwa kasi.

Kwa mfano, neno immediately, au neno la Kiingereza immediately, linalotokana na neno la Kigiriki, limetumika mara 42. Mara 42, Marko anaanza jambo kwa kusema mara moja. Mathayo analifanya mara tano.

Luka anafanya hivyo mara moja. Matumizi haya ya mara moja, mara moja, mara moja, au kisha, na kisha yana athari ya kuendeleza simulizi. Kuna msisitizo mkubwa kwenye vitenzi vya wakati uliopo na wakati uliopo katika Injili ya Marko.

Sasa, vitenzi vya wakati uliopo vinapotumika, unaweza kudhani kwamba huo ni uchunguzi wa ajabu, lakini huunda hisia ya uwazi. Kuna kitendo katika Injili ya Marko. Mara nyingi Marko huunganisha matukio pamoja.

Viongozi wa kidini na changamoto mara nyingi hukusanyika pamoja. Utoaji pepo hukusanyika pamoja. Miujiza hukusanyika pamoja.

Tumezungumzia jinsi waandishi wa Injili mara nyingi wanavyotumia mada au mada katika uteuzi wa jinsi wanavyowasilisha matukio yao. Bila shaka, nimetaja mada ya Mark Sanderson, na tutakutana na mengi kati ya haya tutakapoingia katika Injili. Utaona tatu.

Marko anapenda sana utatu. Anapenda nambari tatu na mifumo na seti za watu watatu, matukio matatu ya mashua, na mizunguko mitatu ya utabiri wa shauku. Nadhani utapata kejeli nyingi katika Injili ya Marko.

Mwana wa Mungu anayeteseka. Mwana mwenye nguvu wa Mungu anayeteseka. Ni wazo la kejeli.

Haitarajiwi. Tutaona matukio mengi ya kejeli. Mark Strauss, katika kitabu chake kuhusu Injili ya Marko, pia ana kitabu kizuri kinachotawala mawazo yangu mengi hapa kuhusu Injili nne.

Mark Strauss anazungumzia jinsi viongozi wa kidini wanavyokuwa watu wa nje. Mataifa ndio wanaokuwa watu wa ndani. Mifano ya kawaida huzungumzia ukweli wa mbinguni.

Yesu anakataliwa na wake, na kadhalika. Kuna kejeli nyingi katika Injili ya Marko. Tunapoangalia picha ya Marko ya Yesu, moja ya mambo tunayoyaona ambayo ni ya kipekee kwa Marko, au labda njia bora ya kuiweka ambayo Marko anasisitiza, ni ubinadamu wa Yesu.

Yesu ni mnyenyekevu sana, kama unapenda, katika Injili kulingana na Marko. Anaonyesha huruma, ghadhabu, huzuni, upendo, hasira, mshangao. Kuna wasiwasi huko Gethsemane, uvumilivu.

Kuna ujinga kuhusu wakati wa kurudi kwake. Kuna ubinadamu katika Injili ya Marko. Pamoja , tunaona pia nguvu na mamlaka.

Mojawapo ya mambo yanayoanza mara moja katika Sura ya 1, ambayo tutaangalia wakati ujao, ni jinsi Yesu anavyozungumza na kutenda kwa mamlaka ya Mungu. Mafundisho ya ajabu, uponyaji, upungaji pepo, miujiza. Tutaona fumbo kumhusu, siri ya kimasih, wazo hili ambapo Yesu anafichua yeye ni nani lakini pia analificha.

Tutaona maendeleo mengi ya aina hii. Bila shaka, tukiongoza katika swali hili la Yesu ni nani, moja ya mambo tutakayoyaona ni maswali mangapi ambayo Yesu anayo, au tuseme Marko anayo. Marko amejaa maswali kuhusu Yesu ni nani.

Inaonekana mtu huwa anauliza swali kila mara kuhusu Yesu. Bila shaka, tukielekea kwenye ungamo la Petro na hatimaye tangazo la akida msalabani. Sifa zingine za kukumbuka tunapoanza kumalizia hapa katika kumfikiria Marko.

Kuna wapinzani kila mahali. Una nguvu za Shetani na viongozi wa kidini. Wapinzani wakuu mara moja hutambulishwa kama mapepo, lakini pia viongozi wa kidini, ambao hutambulishwa karibu wakati huo huo, husimama katika upinzani.

Viongozi wa kidini wanaonekana kuwa na wasiwasi kila mara kwamba Yesu anashirikiana na wenye dhambi. Mafundisho ya Yesu yanatishia umaarufu wake. Tutaona tutakapoangalia uharibifu wa hekalu na mambo mengine.

Tunawaangalia wanafunzi. Wanafunzi wana jukumu lisiloeleweka sana katika Marko. Yesu anawatafuta, anawaita, anawateua kumi na wawili, anawaamini sana, anawapa mamlaka ya ajabu.

Lakini kati ya injili nne, maelezo ya Marko kuhusu wanafunzi ndiyo hasi zaidi. Katika Marko, wanafunzi mara nyingi hawamwelewi Yesu vibaya. Kuna wazi kutotaka kwao kutambua jukumu la mateso la Masihi.

Na tofauti na injili zingine, uponaji, ukitaka, wa wanafunzi umedokezwa, lakini hakuna uponaji kamili mwishoni mwa injili ya Marko. Mfano wa Yesu umewekwa dhidi ya wanafunzi bustanini. Yesu anavumilia, lakini wanakimbia.

Nadhani kwa kiasi fulani kile Marko anachoonyesha si kwamba kuna dharau kwa wanafunzi, msielewe vibaya, bali ni uwasilishaji kwamba Yesu ndiye mfano wa maana ya kufuata, maana ya kumtii Mungu. Ni mapungufu ya wanafunzi ndiyo yanayotumika kuangazia uaminifu wa Yesu, na tutaona hili likiendelea tena na tena tunapomtazama Marko. Baadhi ya mada za kitheolojia ambazo tutazipata, ufalme wa Mungu ni ujumbe mkuu katika Marko.

Mafundisho ya ufalme wa Yesu yana vipengele vya sasa na vya baadaye. Ufalme upo kwa sababu mfalme yupo, lakini pia kuna maoni kuhusu ufalme ujao na kuanzishwa kwa siku zijazo. Pia tutaona wazo hili la Yesu mtumishi Masihi, jinsi alivyo Mwana mwenye nguvu wa Mungu, Mwana wa Adamu, Masihi, lakini pia ndiye atakayekufa kama mtumishi wa Bwana, ambaye ndiye dhabihu ya upatanisho.

Tutaona ufafanuzi mpya wa majina mengi haya katika Marko, mara nyingi, nadhani, tukiwa na Isaya 53 akilini. Mwishowe, tunapomalizia hili, nataka kuzungumzia baadhi ya maswali kuhusu uandishi. Tunaiita Injili, kulingana na Marko.

Kwa nini tunaiita hivyo? Katika maandishi yenyewe, ni lazima ikubalike kwamba maandishi hayajulikani. Unapofikiria barua za Paulo, una mimi, Paulo, ninayeandika kwa kanisa. Hatuna madai kwamba mwandishi ametajwa katika Injili yenyewe.

Utambulisho wa kitamaduni umekuwa daima kama mtu huyu wa Yohana Marko, ambaye alikuwa mwenza wa Paulo na Petro. Mwanahistoria wa kanisa la awali Eusebius kutoka karibu karne ya 4 anamnukuu Papias, kiongozi wa kanisa aliyeishi katika nusu ya kwanza ya karne ya 2, na akasema kwamba Marko alikuwa mtafsiri au mtafsiri wa Petro, aliandika mengi kama yeye, Petro, alivyosimulia kuhusu maneno na matendo ya Kristo kwa usahihi, lakini si kwa mpangilio, jambo ambalo naliona kuwa la kuvutia. Kwa maana hakuwa msikiaji au mfuasi wa Bwana, lakini kama nilivyosema kuhusu Petro, hii ndiyo nukuu, ambaye alibadilisha mafundisho yake kama inavyohitajika na hakupanga maneno ya Bwana kwa utaratibu.

Kwa hivyo, Marko hakufanya kosa kuandika baadhi ya mambo alipoyakumbuka. Tena, ndivyo Eusebius anavyorejelea hapo, nukuu hii kuhusu mtu huyu John Mark. Tumeona hilo likiendelea.

Irenaeus, Clement wa Alexandria, Origen, Jerome, kumekuwa na makubaliano makubwa ya kanisa la awali kuhusu hili. Uhusiano na Petro, ingawa sasa umepuuzwa sana na wasomi wengi wa Agano Jipya, nadhani bado unasadikisha. Nadhani inavutia unapoangalia jinsi Petro anavyotendewa katika Injili ya Marko, na kuna umaarufu kwa Petro katika Marko ambao umeangaziwa zaidi.

Hata kuna vitabu vya mwisho, ukitaka, vya Petro kama mtume wa kwanza aliyetajwa katika sura ya 1, mstari wa 16, na wa mwisho aliyetajwa, kulingana na jinsi

unavyoelewa sura ya 16. Mambo kuhusu Petro na Mathayo na Luka, kuna mambo hapo ambayo hayapo katika Marko, lakini mambo katika Mathayo na Luka huwa yanahusu mustakabali wa Petro, jambo ambalo naliona kuwa la kuvutia. Hakuna mengi kuhusu hilo katika Injili ya Marko.

Baadhi ya watu wamejiuliza kama hiyo ilikuwa sehemu ya unyenyekevu wa Petro mwenyewe alipokuwa akizungumzia hadithi ya Yesu, kwamba alipunguza kidogo sifa kubwa alizopokea kutoka kwa Bwana. Umuhimu wa Marko katika kanisa la kwanza, bila shaka, ni dhahiri. Mojawapo ya mambo ambayo nadhani yanavutia ni kwamba Martin Hengel, msomi wa Agano Jipya, amefanya kazi fulani juu ya hili; tunaiita Injili kulingana na Marko kwa sababu, katika hati zetu za awali, hiyo ndiyo kichwa juu ya maandishi, juu ya hati.

Sasa, kichwa hiki kingehusishwa, Hingle anasema, mapema sana. Kwa kweli, kilipoanza kuchapishwa, kungekuwa na haja ya kutambua mwandishi alikuwa nani. Hoja ya Hengel ilikuwa kwamba kama kichwa hiki hakingekuwa katika mojawapo ya hati za mwanzo kabisa, tungetarajia kuona Injili ya Marko ikiwa na ufunguzi tofauti, Injili kulingana na mtu huyu au Injili kulingana na kwamba huenda kulikuwa na tofauti fulani.

Lakini kwamba Marko anaonekana kufungiwa mapema sana, Hingle anasema, labda inamaanisha kwamba kulikuwa na uhakika kabisa nayo. Pia, swali lazima liwe, je, Marko angekuwa mmoja ambaye ungemzulia? Je, Yohana Marko angekuwa mtu ambaye ungeunganisha Injili naye? Yeye si mtu mkuu katika Agano Jipya. Ni kweli, kuna marejeleo kwa Petro na Paulo, lakini yeye si Petro, na yeye si Paulo.

Nadhani swali hilo linadai swali dhidi ya Marko katika uandishi wake karibu linahitaji uthibitisho utolewe, basi kwa nini wamchague Marko kati ya watu wote? Unaweza hata kuwa na marejeleo ya wazi kwa mtu huyu wa Marko bustanini akiwa na mtu anayekimbia bila nguo zake. Hatimaye, hatujui kwa hakika. Je, Marko anatajwa katika Wakolosai na Filemoni na 2 Timotheo na 1 Petro? Je, huyo ndiye Marko aliyeandika Injili hii? Mapema, kanisa la kwanza lilisema ndiyo, na nadhani ushahidi bado ungeunga mkono hilo.

Kihistoria, daima inadhaniwa kwamba Marko aliandikia kanisa la Kirumi, labda kutoka Roma. Tunajua Marko alihusishwa na kanisa la Roma. Tena, hilo linategemea mapokeo.

Tarehe ya kuadhimishwa kwake inaanza karibu miaka ya 50 na 60. Ni baadhi ya tarehe za mwanzo kabisa, huku zingine zikibishania tarehe ya baadaye. Baadhi wanaweza kuwa karibu na kifo cha Petro.

Wazo moja ni kwamba Injili ilianza kuandikwa huku baadhi ya mashahidi wakianza kufa. Kulianza kuwa na hitaji la hilo, hasa kutokana na milipuko ya mateso na mateso machache yaliyoanza kutokea. Tena, ni vigumu kusema.

Nadhani Marko alikuwa mapema sana, binafsi, labda sahihi karibu wakati huo, karibu miaka ya 60 au 70. Jambo la mwisho ambalo ningetaja, kama vile ninavyodokeza moja ya masuala makubwa zaidi, Injili ya Marko ni, inaishia wapi? Biblia zetu leo zina Marko 16, 9 hadi 20, lakini matoleo mengi ya kisasa ya Biblia yana mabano makubwa yaliyoandikwa kuizunguka. Kuna sababu ya hili, ikiwa umewahi kujiuliza.

Mojawapo ni kwamba katika baadhi ya hati za maandishi zinazoaminika zaidi, mchakato wa kujaribu kubaini maneno ya asili yalikuwaje unaitwa ukosoaji wa maandishi. Wazo hilo ni ulinganisho ambapo unaangalia rundo la hati tofauti, unaona zikoje, zikoje tofauti, zipi ni za zamani, na zipi zina nguvu zaidi. Seti nzima ya mbinu hutumika.

Mojawapo ya mambo yaliyopatikana ni kwamba mistari ya 9 hadi 20 ya Marko 16 haipatikani katika baadhi ya hati za kutegemewa zaidi. Kwa hivyo, mchakato wenyewe unaotumika kuthibitisha, ikiwa utafanya, Marko sura ya 1, mstari wa 1 hadi 16:8, mchakato huo unapingana na 9 hadi 20 kwa namna fulani. Maneno mengi katika sehemu hiyo ya mwisho ya 16 hayaonekani vizuri katika Marko, na kwa hivyo wazo ni kwamba, je, Marko angeanza kutumia maneno haraka hivyo ambayo hakuwa nayo hapo awali? Mtindo wa Kigiriki unadhaniwa kuwa mpito kutoka mstari wa 8 hadi mstari wa 9, ukisoma, unasumbua tu kwa upande wa mada ya mstari wa 8 ni wanawake.

Mstari wa 9 unamchukulia Yesu kama mhusika, lakini bado hakuna mabadiliko dhahiri. Mstari wa 9 unamwasilisha Mariamu Magdalene kwa njia inayosikika kama msomaji hamjui, lakini alitajwa mapema katika sura ya 15. Mojawapo ya mambo unayoyaangalia ni mistari ya 9 hadi 20, ambayo inaonekana kuwa mkusanyiko wa kuonekana kwa ufufuo kutoka kwa Injili zingine.

Kwa sababu unaona, hilo ndilo tatizo la mwisho mfupi. Kwa mwisho mfupi, huna mwonekano wa ufufuo, na Injili zina mwonekano wa ufufuo. Mojawapo ya kauli za kwanza kabisa za imani ni kwamba Kristo alifufuka kutoka kwa wafu.

Na kwa hivyo, wazo ni, vipi Marko asiweze kuonekana kama mfufuo? Na kuna mijadala mingi tofauti kuhusu hilo. Chaguzi zinaonekana kuwa ama hakuwa na mmoja, na anadokeza tu. Alikuwa na mmoja, na ndio tulio nao katika 9 hadi 20, au alikuwa na mmoja ambaye kwa namna fulani amepotea kwenye historia.

Jambo lingine ni kwamba alikufa kabla hajamaliza moja. Unapata nadharia mbalimbali. Ili kukujulisha jinsi nitakavyoishughulikia, nadhani kuna shaka ya kutosha ya maandishi kuhusu mistari ya 9 hadi 20 ambayo sitaijumuisha kama sehemu ya

majadiliano yangu ya Injili ya Marko kuhusu kumfuatilia Marko katika mada au kile ambacho Marko alikuwa akifanya.

Kama nililazimishwa kutoa maoni kuhusu hili, nadhani kuna mwisho wa Injili ya Marko uliokuja baada ya mstari wa 8 ambao kwa namna fulani haujawahi kuingia katika Injili au umepotea katika historia. Ninaona ni ajabu kwamba hakuna kutokea kwa ufufuo. Lakini kuna mafumbo mengi ambayo yatajulikana siku moja, na labda mwisho wa Marko utakuwa mmoja wao.

Ninatarajia wakati ujao pamoja nanyi tunapoanza kuchunguza Injili ya Marko. Asante.

Huyu ni Dkt. Mark Jennings katika mafundisho yake kuhusu kitabu cha Injili ya Marko. Hii ni kipindi cha 1, Utangulizi wa Kitabu cha Marko.